

Carthuf. Gloffa. Dixit Spiritus, Carthusianus, & Gloffa per spiritum intelligit Angelum, ut Divini Spiritus Vicarium, qui in corpore assumpto loquutus est ad Petrum; Aptius tamen D. Cyril. Jerofolymit. Cateches. 17. D. Chrysoft. in presenti, D. Ambros. lib. 2. de Spiritu sancto cap. 17. D. Gregor. lib. 18. Moral. cap. 2. intelligunt Spiritum sanctum, qui per internam inspirationem; & loquutionem dixit Petro, & hæc solutio inde est probabilior ex his, quæ sequuntur in versu sequenti; *Ego misi illos.*

142. Vers. 20. Surge ab oratione, in qua fervidus ex-
tabat: Sæpe oratio omittenda est, vel propter officia, vel ob propriam obligationem, sic & Moyfi cum esset in monte cum deo dictum est; *Descende, peccavit populus tuus*, Exod. 32. n. 7. de quo multa dixi variis in locis, *Descende*, erat enim, ut notat Lyranus, orans in superioribus partibus domus, ut patet ex principio hujus capituli.

143. *Vade cum eis nihil dubitans.* Syriacus: *Proficiscere cum eis nihil mente ambigens.* Arabicus: *Nihil habitans propter illam rem.* Ethiopicus: *Non ambigens quidquam;* Causa autem forsitan erat dubitandi, quia metuerat Petrus fratrum reprehensionem, si ad gentes incircumcisas accederet, cum eisque haberet commercium, de qua reprehensione agit capite sequenti n. 21. & magnus Petrus nullum, de se volebat dare scandalum, & cum esset tam magnus non recusabat aliorum reprehensionem.

144. *Descendens autem Petrus.* Ethiopicus: *Descendit de tabulario suo.* Pagninus: *Descendit ad viros, qui missi fuerant ad se à Cornelio;* Descendit, non ab alio vocatus, sed ab instinctu Spiritus motus, tamquam si eorum interrogationem audisset. Respondit: *Ecce ego, quem queritis.* Arabicus: *Ecceme, quem petitis.* O magnum documentum cunctis gubernatoribus, ut non se abscondant, ac recendant à subditis.

145. *Qua est causa, propter quam venistis?* D. Chrysoft. *Ob quam causam adestis.* An D. Petrus cognoverit causam adventus, dubitatur. Gloffa, & Carthusianus affirmant cognovisse, tamen ut suam absconderet virtutem, ex humilitate monstrat se nescire. Gloffa vero Interlinealis, D. Gregor. homil. 1. in Ezechiel. dicunt re vera nescire, quod videtur conformis simplici responsioni Petri.

146. Vers. 22. *Dixerunt, Cornelius Centurio vir justus, ac timens Deum.* Nuntii isti virtutes Cornelii exponunt, ut certiores Petrum faciant de revelatione ei facta ab Angelo, & insuper ad ejus virtutem comprobendam addunt: *Testimonium habens ab universa Judæorum gente.* Syrus: *De quo honorificum fert testimonium Gens Judæorum.* Arabicus: *Cujus virtuti attestatur universa plebs.* Arias, *Testimonio ornatus Divino.*

147. Judæi maxime adversabantur gentibus, inde maxima laus Cornelii, quod à suis contrariis rectum haberet testimonium, sicut ille alius, Luc. 7. n. 4. & 5. *Responsum accepit ab Angelo.* Responsum supponit interrogationem, ac postulationem, quæ quidem nulla legitur, merita tamen Cornelii postulabant, & interrogabant ab Angelo tale responsum. Hæc moraliter sint dicta, tamen genuinè in radice Græca respondere idem est, ac oraculum dicere, & dare, & ita Oecumenius legit *Oraculum accepit* D. Chrysoft. *Oraculo admonitus.*

148. Vers. 23. *Et introducens eos recepit hospitio,* benignè, ac familiariter cum eis agens, & cum moderata copia, & mensa; hoc enim hospitaliter denotat cum sobrietate Apostolica, & pro illa die cum Petro remanserunt, ut à labore itineris requiescerent: *Sequenti autem die surgens*, sedulo profectus

est cum illis, ut ait Lyranus obediens divinis mandatis. *Lyran.*

Et quidam ex fratribus ab Joppe. Syriacus: *Et comitatus est eos unusquisque ex fratribus;* ob eximium amorem, quem conceperant erga Petrum, non poterant ab eo separari, ideo aliqui eum comitati sunt, cum illis tribus viris missis à Cornelio. Illi autem, qui comitati sunt Petrum erant ad minus sex, ut patet ex cap. 11. n. 12.

QUÆSTIO XIX.

Quare Petrus cum esset hospes in domo Simonis Coriarii, hos Cornelii nuntios excipit hospitio tamquam in domo propria?

150. **I**n illa Sancta primitiva Ecclesia omnibus omnia erant communia, ac sub pedibus Apostolorum, præcipueque ad pedes Petri ponebantur; ac proinde ex ejus dispositione cuncta ordinabantur; Cum autem Simon Coriarius esset vir justus, & probus, fidelissimusque Christianus, sua omnia erant communia, atque ad nutum Petri disponenda.

Petrus ut caput, ac exemplar omnium Prælatorum benignè excipit peregrinos, ut cæteri tali exemplo formati ejus vestigia sequantur: Omnes maxime commoventur, ac impelluntur magnorum exemplo, quod multis comprobatur D. Ambros. lib. de Abrahamo cap. 5. & lib. 1. de offic. cap. 21. Abrahamus hospitalitate excipit ipsum Dei filium, & magnam Sanctissimæ Trinitatis cognitionem, meruitque procreare Isaac, Genes. 18. Loth evasit incendium, Genes. 19. Raab salutem est consecuta, Josue 2. Vidua Sarephthæ Parentis Eliæ à fame per tres annos liberatur, filiumque redivivum ob-

tinet. 3. Reg. 17. Sunamitis hospitio Elisæi impetrat filium, & mortuum suscitatum, & oleum, ut reddat creditori suo. 4. Reg. 4. & Zachæus dum hospitio recipit Christum, facta est salus ipsi, ac toti domui ejus, Luc. 19. Et Discipuli in Emaus dum sub forma peregrini Christum excipiunt hospitio, meruerunt esse inter primos, qui eum resuscitatum viderunt, Luc. 24. & monet D. Gregor. homil. 23. in Evangelia: *Sunt enim non modo ad hospitium invitandi peregrini, sed etiam cogendi exemplo sedentium in Emaus.*

Hinc Paulus scribens 1. ad Timotheum, cap. 3. n. 2. exhortans ait: *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, Doctorem.* Cur non commendat eum esse charitativum, benignum, eleemosynarium, sed hospitalem? Hospitalitas, ut ex D. Chrysoft. Ruperto notat Paulus Burgens. ad cap. 18. Genes. *Respicit extraneos, ac alienos à patria, & cipiat terra sua,* ideo Apostolus maxime commendat hospitalitatem potius, quam charitatem, quia charitas incipit à se ipsa, & à suis, at hospitalitas tendit in extraneos, ac alienos, in quo maxime refulget Episcopi dignitatis splendor, dum ipsos extraneos, ac alienos à suis suscipit, fovet, ac cibatur.

Ad quod graviter exhortatur Abrahamus non solum jam citato cap. 18. sed etiam quia ut dicitur cap. 21. n. 23. Genes. *Abraham vero plantavit nemus in Bersabee.* Jonath. legit: *Plantavit hortum arboriosum, densum, & plenum optimis fructibus,* ac proinde omni jucunditate, ac amenitate, valde delectabile, & ad quid tale nemus ac hortus tam gratus omnibus sensibus extruitur, & plantatur? Respondet Lyranus: *Propter hospites transientes reipendos, ut amenitate loci recrearentur.* Audiamus nunc

nunc electionem Rabbi Samuel dicentis: *Plantavit Paradisum,* Paradisus locus proprius est habitacionis Dei, quomodo ergo locus constructus ad excipiendos peregrinos dicitur Paradisus tamquam habitacionis Dei; quia Abrahamus tanta gratia, benevolentia, ac veneratione peregrinos excipiebat, ac si in eis Deum reciperet. Dicent electi in extrema illa die, Domine, *Quando te vidimus hospitem, & collegimus te?* Respondet Christus D. Amen dico vobis, *quandiu fecistis uni ex minimis istis fratribus meis, mihi fecistis,* Matth. 25.

154. Cum audisset Laban venisse Jacob filium sororis sue cucurrit obviam ei, *Et amplexatus est;* & in oscula ruens duxit eum in domum suam, Gen. 29. n. 13. Admiratione sane dignum est, quod Laban homo rusticus, ferus, ac malè indolis tam lætus, ac jucundus recipiat Jacob, tanta benevolentia, ut antequam Jacob ad ipsum accedat, ei obviam occurrat. Unde illius rusticana feritas, ac indomita disciplina sic mitescit ac commutata est? Sic erat illis antiquis Patribus in animo impressa, ac inculpa affabilitas in peregrinos, ut nulla indisciplinata feritas illam potuerit despiciere, quin potius summa benignitate, atque alacritate illis subveniret. D. Chrysoft. ibi ait: *Considera, quomodo sacra Scriptura nos doceat mores veterum, quanta in excipiendis hospitibus fuerint alacritatis, ecce Laban, qui cucurrit & ipse in occursum Jacob, & salutavit eum.*

155. Qui autem peregrinos non receperint, & duri fuerint in eos, multum timeant divinam justitiam: Ait Christus D. Matth. 10. n. 14. *Et quicumque non receperint vos, exeuntes foras de domo, vel Civitate excutite pulverem de pedibus vestris, Amen dico vobis valeabilius erit terra Sodomorum, & Gomorrhæorum in die judicii, quam illi Civitati.* Cur mandat Dominus excutere pulverem de pedibus; Geometra in Catena Græca ad cap. 10. D. Lucæ. *Simpliçiter vult pulverem excutiri, ut hac ratione ostendat se nihil ab eis accepisse, ut ita iudicium durissimum sustineant cum nullam charitatem erga peregrinos habuissent.*

156. Altera autem die introiit Cæsaream, Cornelius verò expectabat illos convocatis cognatis suis, & necessariis amicis.

Num. 25. Et factum est cum introisset Petrus, obvius venit ei Cornelius, & procidens ad pedes ejus adoravit.

Num. 26. Petrus verò elevavit eum, dicens: Surge, & ego ipse homo sum.

Num. 27. Et loquens cum illo intravit, & invenit multos, qui convenerant.

Num. 28. Dixitque ad illos: Vos scitis quomodo abominatum sit viro Judæo conjugi, ac accedere ad alienigenam, sed mihi ostendit Deus neminem communem, aut immundum dicere hominem.

Num. 29. Propter quod sine dubitatione veni accersitus: Interrogo ergo ob quam causam accersistis me?

157. **V**ersiones, **CUM EXPOSITIONE VI.**

156. Vers. 24. **A**ltera autem die, hoc est in crastino recessit Petri à Joppe; nam ut patet ex tabulis Adrichomii, Cæsarea distat à Joppe spa-

tio quindecim leucarum; seu horarum, quod in duobus diebus facile confici potuit, & missi à Cornelio moram fecerunt alteris duobus in itinere, & sunt quatuor dies.

157. *Cornelius autem expectabat eos,* Syrus: *Præstolabatur eos congregatis ad se omnibus filiis cognationis sue.* Arabicus: *Imaque convocaverat omnes ad se amicos suos.* Ut multa cum reverentia exciperetur Petrus, omnesque illius doctrinæ ferent participes, Et necessariis amicis. Intime, & maxime conjuncti.

158. *Et factum est cum introisset Petrus,* D. Chrysoft. *Ubi advenit Petrus.* Oecumenius: *Cum autem contigit introisse Petrum;* quid deinde contigit. Centurio procidens adoravit eum Cornelius cum esset vir justus, ac fidelis rectè sciebat Petrum non esse Deum, vel Angelum, sed adoravit adoratione civili, & humana, quam solemus exhibere magnatibus, ac viris Ecclesiasticis etiam genitexo.

159. Vers. 26. *Petrus elevavit eum, dicens: Surge, græcus: Quid facis? Surge,* hoc præstitit Petrus modestiæ, ac humilitatis causa, & ait: *Ego homo sum,* tui similis humana natura; nam quamvis Petrus esset valde magnus, semper humilitatem sectabatur, veniens enim Joppen, non apud aliquem magnum, & principem, sed apud domum plebeiam, ac Coriarium hospitatur.

160. Vers. 27. *Et loquens cum illo.* Syriacus: *Cum loqueretur ei.* D. Chrysoft. conveniebant, qui simul aderant doceret Chrysoftomus exponens Petrus conditionem suam, nempe quod esset homo, & cum introisset invenit multos, qui expectabant ejus adventum.

161. Vers. 28. *Dixit, Vos scitis, quomodo abominatum sit viro Judæo conjugi, aut accedere ad alienigenam.* Græcus: *Nefas esse.* Syriacus: *Non licere.* Ethiopicus: *Communicare.* D. Chrysoft. *Adharere.* Arabicus: *Adire.* Biblia Gothica apud Marianam: *Iniquum, abominabile,* nam Judæi maxime adversabantur gentibus tamquam alienigenis à lege dei, ut hominibus infidelibus, & immundis, è contra vero etiam gentes contemnebant Judæos, ut homines singulares in religione, cultu, ac ceremoniis in his omnino sibi contrarios. *Sed mihi ostendit.* Ethiopicus: *Mihirevelatum est.* Ex quo constat jam Petrum intelligere sensum visionis linteam, ac animalia, ubi denotabantur gentes, quas occisis earum peccatis deus purificaverat.

162. Vers. 19. *Sine dubitatione veni.* Syriacus: *Expeditè veni.* Arabicus: *Sine rebusitatione.* Chrysoft. *Absque contradictione.* Varablus, Pagninus *incunctanter.* Arias *incontradictorè,* ac proinde summa diligentia. *Interrogo ob quam causam.* Eam optime sciebat Petrus ex visione lintei, & ex revelatione sibi à deo facta, & nuntiis missis à Cornelio; tamen interrogat, ut cognoscat, an Cornelius perseveret in eadem voluntate, magisque Cornelii animus seruetur, atque accendatur ad res fidei audendas.

163. **QUÆSTIO XX.**

Quare D. Petrus tam confidenter conversatur cum his hominibus gentilibus, cum olim stans cum illis ceciderit, ac negavit?

In nocte sacratissimæ Passionis in atrio Pontificis, Joan. 18. n. 18. *Stabant autem servi, & ministri ad prunas, quia frigus erat, & calefaciebant se, erat cum eis Petrus, & calefaciens se.* Quid inde

156. **A**driach. **V**ers. 24. **A**ltera autem die, hoc est in crastino recessit Petri à Joppe; nam ut patet ex tabulis Adrichomii, Cæsarea distat à Joppe spa-

163. **I**n nocte sacratissimæ Passionis in atrio Pontificis, Joan. 18. n. 18. *Stabant autem servi, & ministri ad prunas, quia frigus erat, & calefaciebant se, erat cum eis Petrus, & calefaciens se.* Quid inde

Difficultates quas...

inde consequuntur est, ut negaret Divinum Magistru...

164. Petrus in atrio pontificis se intravit in eorum confortio...

165. Mandat Deus Moyse ut Virga, quam manu tenet...

Anglic. Deus, si mitti...

D. Cyrill.

166. Ut Jacob fratris sui Esau benedictione fruere...

Gen. 27. Magna consideratione dignum, quod dum Jacob...

D. Chryso.

167. Quis inquit non admiretur, & obstruatur infabilem Dei dispensationem?

QUÆSTIO XXI.

Quare Cornelius cum expectaret adventum Petri convocat suos intimos amicos...

167. Christum schola facit comū bonum. D. Chryso.

Hoc amici officium, hoc pii est in tantis bonis amicos...

Vocat Christus d. Matthei e telonio, qui secutus est eum...

168.

Marc. 2. n. 15.

169. Cum Pharisæi accedentes ad Christum arguerent...

169.

Matth. 1.

Isai. 29.

Apoc. 1.

Cajet.

Cur in tunica tot sonant crepitacula? Cur tot voces?

Magnifica veste adornat deus Sacerdotem antiquum...

170.

Exod. 28.

Arnold.

QUÆSTIO XXII.

Quare D. Petrus prohibet adorationem, quam ei exhibebat Cornelius?

Videns Cornelius d. Petrum procidens adoravit eum...

171.

Aderatio civilis, & urbana.

171. Elevarit eum dicens: Surge, quod multi ex eodictunt...

3. Reg. 1.

4. Reg. 2.

Petrus

172.

D. Greg.

173.

Math. 8.

174.

175.

176.

177.

178.

179.

180.

181.

182.

183.

184.

185.

186.

187.

188.

189.

190.

191.

192.

193.

194.

195.

196.

197.

198.

199.

200.

partem de tua laude, ac deiectione, quia princeps electus...

QUÆSTIO XXIII.

Quare sic Angelus recusat adorationem Ioannis, sic & Petrus Cornelii, & in quo major humilitas?

177. Cum Angelus valde magna Joanni annuntiasset, ille gratulabundus, & veneratus cecidit ad pedes...

177.

178. Quantum distat ab hoc primo Petro primus ille homo, de quo dicitur Psalm. 48. n. 13. Homo cum in honore esset...

178.

179.

180.

181.

182.

183.

184.

185.

186.

187.

188.

189.

190.

191.

192.

193.

194.

195.

196.

197.

198.

199.

200.

De justitiam Petrus de pontis...

D. Greg.

173.

Math. 8.

174.

175.

176.

177.

178.

179.

180.

181.

182.

183.

184.

185.

186.

187.

188.

189.

190.

191.

192.

193.

194.

195.

196.

197.

198.

199.

200.

201.

202.

203.

204.

205.

206.

207.

208.

209.

210.

177.

178.

179.

180.

181.

182.

183.

184.

185.

186.

187.

188.

189.

190.

191.

192.

193.

194.

195.

196.

197.